

BOSHLANG'ICH SINFLARDA MATEMATIKA DARSLARIDA AXBOROT TEXNOLOGIYALARI BILAN ISHLASH KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI

Ilmiy rahbar: D.R.Shabbazova
Irgashev Shavkat Kulto'rayevich
Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich sinflarda matematika darslarida axborot texnologiyalari bilan ishlash kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi haqida ma'lumotlar keltirgan.

Kalit so'zlar: “Fikrlar hujumi”, “Tarmoqlar” metodi, Sinkveyn metodi, BBB metodi, “Beshinchisi (oltinchisi,...) ortiqcha metodi, 6*6*6 metodi, Bahs-munozara, Rolli o'yin, FSMU metodi, mustaqil o'rganish.

Ma'lumki, ta'limda ilg'or pedagogik va zamonaviy axborotlar texnologiyalarini tatbiq etish dars mashg'ulotlarining samaradorligini oshiribgina qolmay, ilm-fan yutuqlarini amaliyotda qo'llash orqali mustaqil va kreativ, mantiqiy fikrlaydigan, har tomonlama barkamol, yuksak ma'naviyatli shaxsni tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etadi. Hozirgi kunda ta'lim jarayonida interfaol va zamonaviy axborot texnologiyalarini o'quv jarayoniga qo'llashga bo'lgan qiziqish kundankunga ortib borayotgani hech kimga sir emas. Bunday ekanligining sabablaridan biri, shu kungacha an'anaviy ta'limda o'quvchilar faqat tayyor bilimlarni egallashga o'rgatilgan bo'lsa, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish esa ularni egallayotgan bilimlarini o'zlari qidirib topish, mustaqil o'rganish va fikrlash, tahlil qilish, hatto yakuniy xulosalarni ham o'zlari keltirib chiqarishga o'rgatadi. O'qituvchi bu jarayonda shaxsni rivojlantirishi, shakllanishi, bilim olishi va tarbiyalanishiga sharoit yaratadi. Shu bilan bir qatorda, boshqaruvchilik, yo'naltiruvchilik funksiyasini bajaradi. Bugungi kunda ta'limda “Aqliy hujum”, “Fikrlar hujumi”, “Tarmoqlar” metodi, Sinkveyn, BBB, “Beshinchisi (oltinchisi,...) ortiqcha, 6*6*6, Bahs-munozara, Rolli o'yin, FSMU kabi metodlar, pedagogik texnologiyalar qo'llanilmoqda. Shuning uchun umum ta'lim maktablarida malakali kasb egalarini tayyorlash, ularni mustaqil fikrlashga o'rgatish, ijodkorlikka o'rgatishda zamonaviy yondashish–innovatsion texnologiyalarning o'rni va roli

nihoyatda katta. Pedagogik texnologiya va pedagogik mahoratga oid malaka va interfaol metodlar o'quvchilarni bilimli, yuqori kompetensiyaga erishishlarini ta'minlaydi. Ta'kidlash joizki, o'quvchi yoshlarga zamon talablari darajasida bilim beruvchi pedagog, avvalo, o'zi ana shunday bilimlar bilan qurollangan bo'lishi va ularni amaliyotga tatbiq eta olishi kerak. Matematika o'qitishda o'quvchi shaxsini fikrlashga, o'zgaralar fikrini anglash, axborotlarni tahlil etish, ular ustida ishlash, yechim topa olish yo'llarini qidirish, mulohaza yuritishga qaratilgan bo'lib, mustaqil fikrlaydigan savodli shaxsni kamol toptirish asosiy o'rin egallaydi. Matematika juda murakkab fan bo'lib, har bir o'qituvchining vazifasi o'quvchilar tomonidan ushbu fanning asoslarini to'liq o'zlashtirishdir. Matematika darslarida aqliy yuklamaning ortishi o'quvchilarning o'rganilayotgan materialga qiziqishini, butun dars davomida faolligini qanday saqlab qolish haqida o'ylashga majbur qiladi. O'qituvchi oldida matematikani o'qitishning maksimal samaradorligini ta'minlash uchun o'qitish vositalari va usullarini tanlash masalasi turibdi. Ayni paytda maktablar zamonaviy kompyuterlar, interaktiv jihozlar, elektron resurslar, internet tarmog'i bilan ta'minlangan. Bu esa maktab o'quv jarayoniga yangi pedagogik texnologiyalarni joriy etishga xizmat qilmoqda. Axborot texnologiyalariga tobora ko'proq qaram bo'lib borayotgan dunyoda talabalar va o'qituvchilar ularni yaxshi bilishlari kerak. O'qituvchi esa o'z o'quvchilari, ularning kelajagi haqida qayg'ursa, ularga yangi hayotiy ko'nikmalarni egallashga yordam berishi kerak. Kompyuter texnologiyalaridan foydalanish o'qituvchining kasbiy mahoratini oshirishga, o'quvchilarning bilim faolligini faollashtirishga, o'quvchilar konstruktorlik va ilmiy-tadqiqot ishlarini bajarishda fikrlash, matematik mantiq, ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishga, mustaqil bilimlarni o'zlashtirish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining asosiy ustunligidan kelib chiqadigan yana bir muhim ahamiyati shundaki, axborot-kommunikatsion texnologiyalar boshlang'ich sinf matematika darslarida integratsion tarzda amalga oshirilishi natijasida o'quvchi yoshlar ta'lim mazmunini chuqur anglab, berilgan vazifalarni to'liq mustaqil bajarishiga, masofaviy ta'lim olishga, xalqaro ta'lim tizimlarini kuzatib borishga imkon va turtki bo'ladi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari o'qituvchidan anchagina mehnat ham talab qilsa-da, ammo yuqori natija beradi va o'qituvchiga qulay, tezkor ishlash imkonini yaratib beradi. Shunday qilib, o'quv jarayonida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan (AKT) foydalanish zamonaviy ta'limga tegishli muammo

hisoblanadi. Bugungi kunda har qanday maktab intizomi bo'yicha o'qituvchi AKT dan foydalangan holda dars tayyorlash va o'tkazishi zarur. AKT dan foydalanilgan dars ko'rgazmali, rang-barang, ma'lumotli, interaktiv bo'lib, o'qituvchi va o'quvchining vaqtini tejaydi, o'quvchiga o'z tezligida ishlashga imkon beradi, o'qituvchiga o'quvchi bilan har xil va individual ravishda ishlashga imkon beradi, o'quv natijalarini tezkor kuzatib borish va baholash imkoniyatini yaratadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Ahmedova M.T. Pedagogik kompetentlik. – Toshkent: Nizomiy nomidagi TDPU, 2016.
2. Касимов Ф.М., Касимова М.М., Хакимова М.Х. Специфические принципы построения системы учебных задач // Психология и педагогика: методика и проблемы практического применения. – 2016. – No. 50-2. – С. 58-62.
3. Касимов Ф.М., Касимова М.М., Умарова Г.У. Учебные задачи как средство активизации и учебной деятельности учащихся на уроках математики // Обучение и воспитание: методика и практика. – 2015. – No. 19. – С. 54-60.
4. Qosimov F.M., Qosimova M.M. Boshlang'ich matematika kursi nazariyasi. – Buxoro, 2016.
5. Qosimov M. F., Kasimov F.F. Methods of teaching to solve non-standard problems // Middle European Scientific Bulletin. – 2021. – T. 11.
6. Rayxonov S., Qosimov F., Qosimova M. Boshlang'ich sinflarda tipik arifmetik masalalar yechishga o'rgatish. – 2017.
7. Saidova G.E. “BOSHLANG'ICH SINFLARDA O'QUVCHILARNING O'QUV FAOLIYATINI BAHOLASHDA ZAMONAVIY LOYIHALARDAN FOYDALANISH”. Conferencea(2023):33-37.